

AJANKOHTAINEN KIRJA AIDSISTA

► Toimittajat Hanna Nikkanen ja Antti Järvi ovat kirjoittaneet aidsin tulosta Suomeen tietokirjan, joka on luettava yhdellä istumalla kannesta kanteen. Kirja alkaa spekulatiivisella tieteen tukemalla tarinalla siitä, kuinka 1900-luvun alussa kameruni-lainen metsästäjä surmaa simpanssin ja suolistaessaan sitä vahingossa viiltää itseään, jolloin mahdollistuu simpanssin kantaman immuunikatota aiheuttavan viruksen siirtyminen ihmiseen. Tarinan jälkeen kirjoittajat siirtävät valokeilan 1960–1980-lukujen suomalaiseen homoseksuaalien alakulttuuriin ja 1980-luvun infektiolääkäreiden tiedeyhteisöön kuvaten ensimmäisen Suomessa kesäkuussa 1983 tehdyn hiv-diagnoosin. Kirja jatkuu asiantuntijahaastatteluilla (muiden muassa Sirkka-Liisa Valle, Annamari Ranki, Kai Krohn), hiv-positiivisten ja aidsiin sairastuneiden kertomuksilla, joista osa anonymoina, osa nimillä. Kertomusten avulla valotetaan tämän potilasryhmän elämää monipuolisesti syntymästä vanhainkotiin unohtamatta väärään tietoon perustuneita ennakkoluuloja ja syrjintää, joita se on joutunut kokemaan.

Aidsiin on 30 vuoden aikana kuollut Suomessa noin 300 ihmistä, vaikka 1980-luvulla pahin skenaario oli, että sadat tuhannet suomalaiset

kuolisivat siihen. Kirjan mukaan Yhdysvalloissa aids on surmannut väkilukuun nähden lähes 40 kertaa, Espanjassa 20 kertaa ja Thaimaassa lähes 200 kertaa enemmän ihmisiä kuin Suomessa. Koska hiv-epidemia taltutettiin Suomessa hyvin, on hyvä tarkastella, mitä tehtiin oikein. Kirja listaa seitsemäksi päätehtäväksi julkisen terveydenhuollon tilan ja kansanterveystyön perinteen, vahvan järjestökentän, jo ennen ensimmäistä diagnoosia aloitetun seulonnan, ei-byrokraattiset ratkaisut ensimmäisten hiv-diagnoosien teon aikana, vapaaehtoisuutta ja ihmisoikeuksia korostava hiv-politiikan, liberaalin seksuaalimoraalin ja syrjäisen maantieteellisen sijainnin.

Kaikissa vertailuissa Suomi ei kuitenkaan pärjää. Hienon alun jälkeen Suomessa on oltu passiivisia aids-tutkimuksessa, ja edelleen jatkuvalle tutkimukselle on jouduttu hakemaan rahoitusta maan ulkopuolelta. Myös kehitysmaissa tehtävään aids-tutkimukseen panostetaan Suomessa selvästi vähemmän kuin muissa Pohjoismaissa. Hiv-positiivisille Suomi voi olla edelleen hyvinkin torjuva yhteiskunta.

Ensimmäistä hiv-diagnoosin tekoa ja hoitoon ohjausta kuvaavassa kohdassa tulee hakematta mieleen, miten tällä hetkellä suositellaan

pukeutumaan ebola-virusta sairastavan hoitoa varten. Kesäkuussa 1983 Auroran sairaalan sisätautiosaston apulaisylilääkäri Juhani Lähdevirta määräsi ohjeistuksen puuttuessa henkilökunnan pukemaan ylleen kaiken, mitä kaapista löytyy. Hän muistelee nyt: ”Raitiovaunusta tuli mies arkivaatteissa, ja me olimme vastassa täysissä naamiaisvarusteissa.” Vertaus ebolaan ei ole kaukaa haettu, sillä sekin on esiintynyt alun perin eläimillä, joista levinnyt ihmiseen ruumiin-nesteiden välityksellä eikä sen tutkimukseen ei satsattu vielä siinä vaiheessa kun sitä esiintyi vain Afrikassa. Ebolan itämisaika tosin on huomattavasti hiv:tä lyhyempi.

Soisin, että kaikki terveydenhuoltoalalla toimivat lukisivat tämän tietopaketin aidsista. En muista toista lukemaani ei-lääketieteellistä tietokirjaa, joka olisi näin kompaktisti antanut tietoa lääketieteellisestä aiheesta ja sen vaikutuksesta ihmisryhmään, jota se koskee. ■

Soisin, että kaikki terveydenhuoltoalalla toimivat lukisivat tämän tietopaketin aidsista.

Hanna Nikkanen ja Antti Järvi
Karanteeni – kuinka aids saapui Suomeen
Kustannusosakeyhtiö Siltala 2014
Sidottu: ISBN 978 952 188 4 250 sivua, 28,50 euroa
E-kirja: Long Play, ISBN 978 952 234 259 1, 16,50 euroa